

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Bruselis, 9.4.2008
KOM(2008) 177 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**ES – pasaulio vystymosi partnerė
Spartinti pažangą siekiant Tūkstantmečio vystymosi tikslų**

{SEK(2008) 431}

{SEK(2008) 432}

{SEK(2008) 433}

{SEK(2008) 434}

{SEK(2008) 435}

TURINYS

1.	Itin svarbūs vystymuisi 2008 metai.....	4
2.	Europos pagalba 2007 metais – 46 milijardai eurų. Ar laikysimės savo pažadų?	5
3.	Kad pagalba būtų veiksmingesnė, reikalingi radikalesni pokyčiai	8
4.	Tikslas – Europos vystymosi politikos daroma.....	10
5.	Pagalba prekybai įgyvendinant TVT	11
6.	Išvada – reikalingas naujas impulsas	12

Santrauka

Nuo 2005 m. valstybes nares ir Europos Komisiją vienija bendra vystymosi politikos vizija, išdėstyta Europos konsensuse dėl vystymosi. Europos Sąjungos deklaruojami principai ir tikslai apima vystymosi pagalbą, kurios svarbiausias tikslas – remti besivystančių šalių skurdo mažinimo strategijas, ypač sudarant mergaitėms ir berniukams palankesnes sąlygas įgyti pradinį išsilavinimą, gerinant skurdžiausių šalių sveikatos priežiūros sistemas, užtikrinant geriamo vandens tiekimą neturtingiems gyventojams, remiant gebėjimų didinimo programas ir demokratijos bei gero valdymo iniciatyvas.

2002 m. Monterėjaus konferencijoje dėl vystymosi finansavimo, per Tūkstantmečio tikslų įgyvendinimo peržiūrą ir 2005 m. priimdama Europos konsensuą Europos Sąjunga prisiėmė keletą įsipareigojimų dėl pagalbos dydžio, jos veiksmingumo ir vystymosi bei pagalbos prekybai politikos darnos. Komisijos pareiga – tikrinti, kaip Europos Sąjunga laikosi šių įsipareigojimų, todėl ji ir teikia šį komunikatą bei jį lydinčius darbinius dokumentus.

Šio komunikato tikslas – prisidėti prie bendros Europos pozicijos kūrimo, ypač rengiantis Akros bei Dohos susitikimams¹ bei 2008 m. rugsėjo mėn. vykstančiam Jungtinių Tautų aukšto lygio susitikimui, ir taip pabrėžti svarbų Europos Sąjungos vaidmenį tarptautinėje arenoje ir Tūkstantmečio vystymosi tikslams įgyvendinti jos dedamas pastangas.

Kalbant apie finansinę paramą, reikia pasakyti, kad ES išlieka pagrindinė besivystančiųjų šalių rėmėja ir partnerė: per metus pagalbai skiria po 93 eurų nuo kiekvieno europiečio, tačiau iš 2007 m. duomenų matyti, kad pagalba mažėja.

Valstybės narės prašomos patvirtinti 2010 ir 2015 m. politinius įsipareigojimus ir finansavimo tikslus. Jos turi vykdyti įsipareigojimus dėl pagalbos numatomumo: sudaryti preliminarūs, daugiamečius ir patikimus finansinių srautų tvarkaraščius.

Kalbant apie pagalbą prekybai, kad būtų pasiekti 2010 m. tikslai, valstybės narės turi toliau dėti pastangas ir didinti bendrą techninę pagalbą.

Be to, valstybės narės skatinamos aktyviau ieškoti naujoviškų finansavimo šaltinių, kad būtų galima įgyvendinti tinkamus kovos su klimato kaita veiksmus.

ES pripažįsta, kad vystymosi pagalbos veiksmingumas priklauso ir nuo pagalbos dydžio, ir nuo jos kokybės, todėl 2007 m. buvo padaryta pažanga priimant politinį ir techninį pagrindą (pvz., darbo pasidalijimo elgesio kodeksą, bendro Komisijos ir valstybių narių finansavimo ir išmokų numatomumo taisyklės). Tačiau ši pažanga nebuvo tokia didelė, kad atsirastų rimtų pokyčių.

Šiandien Komisija siūlo aktyviai imtis šių principų įgyvendinimo remiantis jos pateiktais konkrečiais pasiūlymais. Akroje ES turi laikytis tvirtos pozicijos, kad paskatintų faktinį darbo pasidalijimą, didesnę paramą biudžetui, integruotą požiūrį į vystymąsi, skatinantį lyčių lygybę ir įtraukiantį pilietinę visuomenę bei vietos valdžios institucijas Europoje ir besivystančiose šalyse. Be to, ateityje turėtų būti dedama dar daugiau pastangų siekiant užtikrinti ES teikiamos pagalbos prekybai papildomumą ir kokybę. Komisija ragina valstybes nares kuo

---

¹ Trečiasis aukšto lygio pagalbos veiksmingumo forumas, Akra, 2008 m. rugsėjo 2–4 d.; tarptautinė vystymosi finansavimo apžvalgos konferencija, 2008 m. lapkričio 29 – gruodžio 2 d.

geriau planuoti pagalbą prekybai, ypač AKR šalims, ir kartu su Komisija iki metų pabaigos sudaryti Europos pagalbos prekybai paketus ir įsteigti, kai to pageidauja atitinkami ARK regionai, regioninius ekonominės partnerystės susitarimų ir regioninės integracijos pagalbos fondus.

Europos Sąjunga aktyviai siekia politikos sričių darnos ir stebi, kokią įtaką besivystančioms šalims ir Tūkstantmečio vystymosi tikslams daro dvylikos svarbiausių sričių (pvz., prekybos, žemės ūkio, žuvininkystės, aplinkos, saugumo) Europos politika. Nagrinėjamos trys vystymuisi itin svarbios politikos sritys (klimato ir energetikos, migracijos ir mokslinių tyrimų politika) ir pateikiama konkrečių pasiūlymų, kaip stiprinti sinergiją su ES vystymosi tikslais.

2008 m. turi įvykti esminių ES veiklos vystymosi srityje pokyčių. ES gali ir privalo veikti kitaip – ji turi duoti aiškų politinį ženklą ir taip pateisinti šalių partnerių lūkesčius.

Valstybės narės raginamos per birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikimą priimti tvirtą politinę poziciją.

Šiandien kaip niekad svarbu, kad Europa sutelktų ir suvienytų savo jėgas, siekdama radikaliai pagerinti daugelio besivystančių šalių gyventojų gyvenimo sąlygas.

1. ITIN SVARBŪS VYSTYMUISI 2008 METAI

2008 m. vystymuisi bus labai svarbūs. Tūkstantmečio vystymosi tikslai (TVT) taps politiniu daugelio aukšto lygio renginių prioritetu. Akros konferencijoje² bus nagrinėjamas 2005 m. priimtos Paryžiaus deklaracijos dėl pagalbos veiksmingumo įgyvendinimas. Dohos aukščiausiojo lygio susitikime³ bus aptartas 2002 m. Monterėjaus konferencijoje prisiimtų vystymosi finansavimo išsipareigojimų įgyvendinimas. Rugsėjo 25 d. vyksiantis Jungtinių Tautų aukšto lygio susitikimas turės sustiprinti tarptautinės bendruomenės pasiryžimą siekti, kad iki 2015 m. būtų įgyvendinti numatyti tikslai.

2008 m. taip pat bus pasitikėjimo Europa išbandymo metai. 2005 m. buvo prisiimti istoriniai išsipareigojimai dėl pagalbos dydžio ir kokybės. Jų reikia laikytis. Kalbama apie individualią ir kolektyvinę Europos Sąjungos atsakomybę kovojant su skurdu.

2005 m. priėmus Europos konsensuą dėl vystymosi⁴, kurio pagrindiniai tikslai – TVT ir skurdo panaikinimas siekiant tvaraus vystymosi, Europos Sąjunga ėmėsi svarbių iniciatyvų vystymosi darbotvarkę įgyvendinti. 2007 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją⁵ parengti Europos Sąjungos indėlio siekiant TVT ataskaitą. Į raginimą atsakoma šiuo komunikatu ir jį lydinčiais darbiniais dokumentais. Juose nagrinėjama esama padėtis ir nurodomi pokyčiai, reikalingi TVT greičiau pasiekti.

Tarptautinė bendruomenė išsipareigojo įgyvendinti keletą priemonių: išsivysčiusios šalys – teikti didesnę ir veiksmingesnę pagalbą, o besivystančios šalys – įgyvendinti TVT pagrįstą politiką ir veiksmingiau koordinuoti išorės paramą. Aišku, kad pagrindinis vaidmuo tenka

---

² Trečiasis aukšto lygio pagalbos veiksmingumo forumas, Akra, 2008 m. rugsėjo 2–4 d.;

³ Tarptautinė vystymosi finansavimo apžvalgos konferencija, 2008 m. lapkričio 29 – gruodžio 2 d.

⁴ OL C 46, 2006 2 24, p. 1.

⁵ 2007 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų 77 dalis.

šalims partnerėms, tačiau TVT įgyvendinimas didžiąją dalimi priklauso nuo pagalbos dydžio, o kartu – tai irgi labai svarbu – nuo pagalbos veiksmingumo.

Kai kuriose šalyse ir regionuose padaryta milžiniška pažanga, tačiau apie skurdo sumažinimą perpus galima tik svajoti. 11 milijonų vaikų, iš kurių dauguma – jaunesni nei 5 metų, kasmet vis dar miršta nuo pagydomų ligų. Kas ketvirtas asmuo iki šiol neturi geriamo vandens. 114 milijonų vaikų vis dar neturi galimybės įgyti pradinio išsilavinimo. Yra 584 milijonai beraščių moterų. Afrika į pietus nuo Sacharos – labai atsilikusi. Kitur, ypač Pietų Azijoje, daugelis gyventojų negali pasinaudoti ekonominio augimo privalumais.

Pasiūlyta daug naujų iniciatyvų, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus iniciatyva TVT Afrikoje įgyvendinti⁶ arba „Raginimas veikti“ siekiant TVT⁷. ES ir Afrikos partnerystė siekiant TVT, dėl kurios susitarta Lisabonos aukščiausiojo lygio susitikime⁸, taip pat suteiks naujų dialogo ir veiklos galimybių.

ES vaidino ir toliau vaidina pagrindinį vaidmenį: ne tik dėl to, kad Europos šalys teiks 90 % pažadėtos didesnės pagalbos, bet ir dėl to, kad Europos Sąjunga ėmėsi iš esmės reformuoti savo dvišalės ir Bendrijos pagalbos sistemą. ES nutarė ne tik skirti daugiau pagalbos, bet ir užtikrinti, kad jos politika derėtų su vystymosi tikslais. Nuo šiol nagrinėjama, kokį poveikį vystymuisi daro įvairios politikos sritys (prekyba, saugumas, migracija ar aplinka), ir kaip jas įgyvendinant būtų galima prisidėti prie TVT.

Siekiant TVT reikės įdėti daug ir ilgalaikių pastangų. Akros ir Dohos konferencijose ES turi parodyti, kad jos siekiai dideli. Ji taip pat turi gauti tarptautinės bendruomenės pritarimą G8 aukščiausiojo lygio susitikime ir rugsėjo mėn. Jungtinių Tautų aukšto lygio susitikime. Šie susitikimai – pasitikėjimo tarptautine bendruomene ir Europos Sąjunga išbandymas, o kartu ir proga apžvelgti iki 2015 m. likusius nuveikti darbus.

Nauji pasauliniai uždaviniai, ypač klimato kaita, kelia didelę papildomą grėsmę tvariam vystymuisi. Europos visuomenė vis geriau supranta, kad greitėjant globalizacijai Europos Sąjunga vidinius tikslus gali pasiekti tik vieningai ir nuosekliai veikdama tarptautinėje arenoje.

Tam Europa turi ir priemonių, ir politinį pagrindą. Taigi, nuo žodžių reikia kuo greičiau pereiti prie darbų.

2008 m. turi įvykti esminių ES veiklos vystymosi srityje pokyčių. Šiandien kaip niekad svarbu, kad Europa suvienytų savo jėgas ir iš esmės pagerintų TVT įgyvendinimo galimybes: imtųsi veiksmų reguliuodama pagalbos dydį bei veiksmingumą ir užtikrindama vystymosi politikos darną. Europa turi veikti taip, kad paskatintų tarptautinę bendruomenę įgyvendinti konkrečius veiksmus.

2. EUROPOS PAGALBA 2007 METAIS – 46 MILIJARDAI EURŲ. AR LAIKYSIMĖS SAVO PAŽADŲ?

Reikalingas naujas požiūris į Europos pagalbą

⁶ Aukšto lygio iniciatyvinė grupė.

⁷ Paskelbtas 2007 m. liepos mėn.

⁸ 2007 m. gruodžio mėn.

Jau antri metai iš eilės bendra tarptautinės bendruomenės skiriama vystymosi pagalba mažėja. Nors Tūkstantmečio vystymosi tikslams įgyvendinti dedama daug politinių pastangų, akivaizdu, kad tarptautinei rėmėjų bendruomenei sunku laikytis išsipareigojimų.

Pirmą kartą ši neigiama tendencija pastebima ir Europos Sąjungoje. Kai kurios valstybės narės teikė tiek pat pagalbos, kiek ir 2006 m., ar net daugiau, tačiau bendra tendencija rodo, kad pagalba mažėja. Skaičiuojant eurais ir bendrųjų nacionalinių pajamų procentais, Europos pagalba 2007 m. siekė 0,38 %, palyginti su 0,41 % 2006 m. Nepaisant to, pasaulyje Europa išlieka svarbiausia rėmėja (ypač Afrikoje) ir pagrindinė pagalbos didinimo skatintoja.

Europa nori ir privalo atlikti svarbų vaidmenį, ypač sutelkdama tarptautinę bendruomenę gruodžio mėn. vyksiančioje Dohos konferencijoje. Todėl ji turi dar kartą patvirtinti pasiryžimą 2010 m. įgyvendinti bendrą 0,56 % tikslą, siekdama 2015 m. pagalbai skirti 0,7 %. Reikia ne naujų pažadų, o esamus išsipareigojimus paversti realiais rezultatais. Reikėtų veiksmų plano, kuriame būtų dar kartą patvirtinti Europos Sąjungos išsipareigojimai teikti pagalbą, nustatyti TVT įgyvendinimo etapai bei konkretūs veiksmai švietimo, sveikatos, aplinkos, vandens, žemės ūkio, augimo ir infrastruktūrų srityse. Tam reikalinga nauja visų valstybių narių politinė valia ir suvokimas, kad šiandien vystymasis yra geriausias ilgalaikis globalizacijos problemų – migracijos, saugumo, finansinių ir mokesčių sistemų, planetos gamtinių išteklių apsaugos, maisto saugos ir tarptautinio stabilumo – sprendimo būdas.

Rimtai žiūrėti į pagalbos numatomumą

Atsižvelgiant į politinius pažadus, šalis partneres būtina informuoti apie pagalbos numatomumą, kuris joms reikalingas kuriant strategijas, nustatant prioritetus ir veiksmus. Stabilesnė ir numatomesnė pagalba taip pat užtikrina makroekonominį stabilumą. Pagalbos numatomumą galima įvertinti keliuose lygiuose: pagalbos srautų, daugiamečių programų ir išmokų.

Komisija pateikė pasiūlymų, susijusių su kiekvienu iš šių lygių:

- Dėl pagalbos srautų numatomumo: Komisija pabrėžia, kad būtina sudaryti daugiamečius tvarkaraščius – plačių užmojų, bet realistiškus – iš kurių būtų matyti, kaip didės kiekvienos valstybės narės teikiama pagalba iki 2010 ir 2015 m. Remiantis tokiu požiūriu turės būti vertinami ir 2007 m. rezultatai.
- Kalbant apie pagalbos programavimą, reikia pažymėti, kad vis daugiau valstybių narių priima strategijos dokumentus, kuriuose šalims partnerėms nurodomi vidutinės trukmės laikotarpiui numatyti ištekliai. Tai sveikintinas dalykas. Tačiau retai kada pavyko parengti šiuos strategijos dokumentus bendrai programuojant pagalbą. Bendra analizė atlikta daugelyje šalių, bet tik Pietų Afrikoje, Siera Leonėje ir Somalyje priimta tikra bendros veiklos strategija; Ganoje ir Malyje darbai dar tęsiami. Šiuo metu iš viso 13 valstybių narių bando dalyvauti bendro programavimo veikloje. Kiekvienos šalies strategijos dokumentų įgyvendinimo laikotarpio vidurio peržiūra 2009 ir 2010 m. suteiks naujų galimybių šioje srityje.
- Išmokų numatomumas – svarbiausia Akros darbotvarkės ir Bano Ki-Moono iniciatyvos dalis. Tai suprasdama ir atsakydama į Tarybos bei valstybių narių raginimus, Komisija pasiūlė TVT sutartį, pagal kurią didžiausią pažangą darančioms šalims per šešerių metų laikotarpį galima skirti minimalią metinę paramos biudžetui sumą. Valstybės narės prisiėmė atitinkamus įsipareigojimus⁹. TVT sutarties pasiūlymas – vienintelis, derantis su šiais sprendimais.

Teisingai nustatyti vystymosi pagalbos įnašus

ES ir jos partneriai turi rimtai apsvarstyti, kaip tarptautiniu lygiu dalyti teikiamą pagalbą. ES yra dosniausia rėmėja – ypač turint omenyje G8 susitikime Gleneagles prisiimtus įsipareigojimus – ir todėl galėtų skirti 90 % 2007–2010 m. numatytos didesnės pagalbos. Panaudodama savo politinę įtaką Europos Sąjunga turi įtikinti tradicinius partnerius (tarp kurių – JAV ir Japonija) ir greitai augančios ekonomikos šalis (Kiniją, Indiją, Pietų Korėją ir Braziliją), kurių vaidmuo bus vis svarbesnis, teisingai dalytis vystymosi pagalbai skiriamus įnašus.

---

⁹ 2005 m. gegužės 24 d. Bendrųjų reikalų ir išorės santykių tarybos išvados ir Europos konsensuso 27 dalis.

Kovoti su labai svarbia klimato kaitos problema

Pasaulis išgyvena nerimą keliantį paradoksą: skurdžiausios ir labiausiai pažeidžiamos šalys nėra atsakingos už pražūtingą klimato kaitos poveikį, tačiau labiausiai nuo jo kenčia. Klimatui neegzistuoja sienos, žemynai, šiaurės ir pietų skirtumai¹⁰. Tarptautinė bendruomenė turi ypač prisidėti prie to, kad augant šių valstybių ekonomikai, į aplinką būtų išmetama kuo mažiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų, ir kad šios valstybės prisitaikytų prie klimato kaitos, kaip numatyta Balio susitarime pradėti derybas siekiant iki 2009 m. priimti visuotinį susitarimą dėl klimato kaitos.

Tai vienas iš tikslų, kuriuos sau iškėlė Europos Sąjunga, priimdama Komisijos pasiūlymą sukurti Pasaulinį klimato kaitos aljansą ir imdamasi dvišalių bei regioninių iniciatyvų Lotynų Amerikoje ir Azijoje. Šį tikslą turime organizuotai įgyvendinti. Šiuo atžvilgiu Komisija džiaugiasi Švedijos vyriausybės įsteigtos tarptautinės klimato kaitos komisijos veikla, kurios išvadoms ES galės pritarti.

Komisija įsitikinusi, kad šalių partnerių klimato politika negali būti finansuojama tik iš valstybės teikiamos vystymosi pagalbos, todėl konsultuojasi su Pasaulio banku ir nagrinėja galimybę sukurti pasaulinę paskolą, kuriai būtų naudojami su būsima anglies dioksido rinka susiję ištekliai, gauti aukcionuose prekiaujant taršos leidimais. Užduotis – labai sunki. Ją išspręsti galima tik bendrai.

Esant tokioms aplinkybėms Komisija dar kartą pabrėžia, kaip svarbu jai atrodo į bendradarbiavimo strategijas įtraukti klimato kaitos problemą ir koordinuoti ES pagalbos priemones, kad būtų mažinama katastrofų rizika, kaip numatyta Europos konsensuse dėl vystymosi ir Europos konsensuse dėl humanitarinės pagalbos¹¹.

Valstybės narės prašomos patvirtinti 2010 ir 2015 m. politinius įsipareigojimus ir finansavimo tikslus. Valstybės narės taip pat raginamos įgyvendinti įsipareigojimus, susijusius su pagalbos numatomumu trijuose Komisijos siūlomuose lygmenyse, ir sudaryti daugiamečius tvarkaraščius, kuriuose būtų nurodyta, kaip didės valstybės skiriama vystymosi pagalba. Jos kviečiamos aktyviau ieškoti naujoviškų šaltinių kovos su klimato kaita veiksams finansuoti.

3. KAD PAGALBA BŪTŲ VEIKSMINGESNĖ, REIKALINGI RADIKALESNI POKYČIAI

Skiriant daugiau pagalbos, būtina kurti naujas veiksmingesnio įgyvendinimo priemones. Jei dvigubai padidinus pagalbą Afrikai, projektų skaičius irgi dvigubai padidėtų, padėtis taptų nevaldoma. Tanzanija rėmėjams kasmet turi pateikti 2 400 ataskaitų. Malyje vien kaimo plėtros sektoriuje veikia daugiau nei 26 rėmėjai.

Tarptautinė pagalbos teikimo sistema tampa vis sudėtingesnė, kadangi kuriamos vertikalios struktūros (bendri fondai ir programos) ir į veiklą įsitraukia nauji viešo bei privataus sektoriaus atstovai, kurie dažnai nesilaiko nustatytų taisyklių ir nedalyvauja esamose koordinavimo priemonėse.

¹⁰ Šia tema žr. 2007–2008 m. Jungtinių Tautų vystymosi programos ataskaitą „Kova su klimato kaita: žmogiškasis solidarumas pasidalijusiame pasaulyje“.

¹¹ OL C 25, 2008 1 30, p. 1.

Dėl to pagalba turėtų būti labiau suvienodinta ir geriau suderinta su šalimis partnerėmis. Čia kalbama ne apie procedūras, o apie geresnę kokybę – visiškai kitokį pagalbos teikimo būdą.

Europos Sąjungai, suvaidinusiai labai svarbų vaidmenį 2005 m. priimant Paryžiaus deklaraciją ir Jungtinių Tautų aukščiausiojo lygio susitikime, šiandien tenka ypatinga atsakomybė. Ji turi išlikti varomąja šio pasaulinio proceso jėga. Tačiau praėjus trejiems metams, nežiūrint kai kurių tikrai gerų rezultatų, tikslams įgyvendinti reikalinga kritinė masė dar nesusidarė – dar ne visi subjektai moka naudotis naujomis priemonėmis.

Viską nulems Akros konferencija. Turėsime du tikslus. Reikės parodyti, ko buvo pasiekta, iškilusius sunkumus ir jų priežastis, o kartu – gerus rezultatus ir pavykusių bandymus. Visa tai aptarsime atsižvelgdami į Paryžiaus deklaracijoje numatytus rodiklius ir papildomus ES priisiimus įsipareigojimus. Tačiau Akros konferencijoje nebus vien aptariami rezultatai. Ministrų deklaracija („Akros veiksmų darbotvarkė“) privalo būti plačių užmojų ir su aiškia ateities vizija.

Nuo sąvokų ir politinių įsipareigojimų reikia pereiti prie konkrečių darbų. To siekiant reikia drąsiai spręsti keturias problemas:

- Darbo pasidalijimas turi tapti realus. 2007 m. gegužės mėn. priimtas elgesio kodeksas, kuris kol kas dar beveik netaikomas, turėtų būti įgyvendinamas aktyviau – jį turėtų taikyti visos vystymosi politikoje dalyvaujančios šalys, įskaitant ir vietoje veikiančius ES ūkio subjektus. Kiekvienai šaliai Komisija pateiks konkrečius pasiūlymus.
- Rėmėjai turi naudoti šalių sistemas, kaip padarė Komisija, padidindama bendros ir sektorinės paramos biudžetui dalį¹².
- Norint valdyti pagalbą remiantis rezultatais reikia iš naujo apsvarstyti mūsų sąlygų nustatymo ir taikymo būdą.
- Pagalbos numatomumus turi būti užtikrinamas srautų, programavimo ir išmokų etapuose.

Be to:

- Viena iš veiksmingesnės pagalbos ir skaidresnės informacijos apie pagalbos teikėjų veiklą bei rezultatus vietoje priemonių – nuo 2005 m. Komisijos kuriami pagalbos teikėjų žemėlapiai. 2008 m. Komisija pateiks naują pagalbos teikėjų žemėlapi, pažeidžiamumo žemėlapi ir keletą regioninių žemėlapių. Teminiai arba subregioniniai žemėlapiai bus teikiami reguliariai (pvz., kas 6 mėn.), kad ES galėtų apsvarstyti darbo pasidalijimą ir priimti su juo susijusius sprendimus.
- Bendro finansavimo praktika turėtų būti taikoma dažniau. Bendras Bendrijos finansavimas nėra toks populiarus kaip bendras dvišalis finansavimas, tačiau susidomėjimas juo turėtų padidėti iš dalies pakeitus teisinį pagrindą. Žinomos ir šios srities problemos, ir jų sprendimo būdai. Šias problemas reikia spręsti nedelsiant.

ES papildė 12 valstybių narių, kurios nebuvo visateisės Paryžiaus deklaracijos rengimo dalyvės ir kurios gali atlikti svarbų vaidmenį, kadangi pačios turi pereinamojo laikotarpio ir valstybės pagalbos gavimo patirties¹³. Akroje jos gali padėti ES pakeisti padėti.

---

¹² Pagal 10-ąją EPF – 44 % AKR šalims.

Rengiant Paryžiaus deklaraciją pritrūko pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) dalyvavimo. PVO jėga yra jų veiklos įvairovė. Pilietinė visuomenė – visateisė vystymosi politikos dalyvė. Reikėtų ją įtraukti į vystymosi procesą, remti jos pastangas nustatyti savus pagalbos veiksmingumo principus.

Tą patį galima pasakyti ir apie vietos valdžios institucijas, kurios vis dažniau reiškia norą dalyvauti vystymosi politikoje. Tai irgi yra naujas vystymosi politikos aspektas, kurį reikia išnagrinėti. Šiuo atžvilgiu besivystančioms šalims galėtų būti labai naudinga įgyvendinant Europos regioninio vystymosi politiką įgyta regioninio ir teritorinio ekonominio vystymosi stiprinimo patirtis.

Komisijos nuomone, į pagalbos veiksmingumo darbotvarkę reikia įtraukti konfliktų ir pažeidžiamumo prevencijos klausimus.

Į veiksmingumo darbotvarkę taip pat reikia įtraukti lyčių lygybės (kaip pagrindinės žmogaus teisės ir kaip TVT įgyvendinimo strategijos) skatinimo klausimą.

Akroje Taryba prašoma priimti tvirtą ES poziciją: kad darbo pasidalijimas taptų realybe, būtų skiriama didesne parama biudžetui, siekiama didesnio numatomumo ir integruoto požiūrio, įtraukiant pilietinę visuomenę, vietos valdžios institucijas ir lyčių lygybės klausimą. ES gali ir privalo veikti kitaip – ji turi duoti aiškų politinį ženklą ir taip pateisinti šalių partnerių lūkesčius.

4. TIKSLAS – EUROPOS VYSTYMO SI POLITIKOS DARNA

Pagalba būtina, bet vien jos neužtenka. ES priimtas politikos darnos principas – ir veiksmingumo, ir moralinis. Skurdžiausių gyventojų labui Europos įgyvendinamos kovos su skurdu politikos rezultatų negali menkinti kitų Europos politikos sričių poveikis. Kiekviename Europos politiniame sprendime turi būti atsižvelgta į jo pasekmes Tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimui.

ES įsipareigojo labiau derinti dvylika sričių, kurios gali turėti didelę įtaką TVT. Atliekant poveikio vertinimą bus vykdoma prevencija, priimant tinkamas reformas – taisomos klaidos (tai jau atlikta žemės ūkio politikos ir žuvininkystės srityse) ir siekiama sinergijos, kad skurdžiausios šalys galėtų pasinaudoti Europos politikos teikiamomis galimybėmis¹⁴.

Toks požiūris į darnos principą leidžia Europos Sąjungai labiau prisidėti prie TVT įgyvendinimo.

ES dės daugiau pastangų siekdama visas 2005 m. nustatytas sritis suderinti su TVT. Be to, Komisija išnagrinėjo, ką daugiau būtų galima nuveikti trijose konkrečiose srityse:

- įgyvendinant klimato ir energetikos politiką – *atsinaujinančios energijos, o ypač biodegalų politikos srityje*. ES turi padėti besivystančioms šalims išnaudoti biodegalų rinkos teikiamas galimybes kovoti su skurdu, ir kartu atidžiai stebėti, kokį poveikį ši politika gali turėti maisto pramonei, žemės naudojimui ir aplinkai. Tai reiškia, kad reikia atlikti nuolatinę kontrolę, visiškai atsižvelgiant į vystymosi aspektą, tvarumo kriterijų laikymąsi,

¹³ Visos jos prisijungė prie 2005 m. Europos konsensuso, o 4 iš jų pasirašė Paryžiaus deklaraciją.

¹⁴ 2007 m. rugsėjo 20 d. ES vystymosi politikos darnos ataskaita, COM(2007) 545 ir SEC(2007) 1202.

prekybos biodegalais skatinimą (ypač skurdžiausiose šalyse), mokslinių tyrimų bei technologijų perdavimą;

- *migracijos politikos ir protų nutekėjimo* klausimai labai svarbūs sveikatos, švietimo, mokslinių tyrimų ir naujovių sektoriuose. Komisija siūlo rengti mokymų besiruošiantiems išvykti programas, suteikti geresnes (ypač socialines) teises į kilmės šalį grįžtantiems darbuotojams, taip pat, kad valstybės narės ir besivystančios šalys sudarytų užimtumo susitarimus, kurie padėtų įdarbinti ir kartu apsaugoti pažeidžiamus sektorius. Be to, siekiant sustiprinti migrantų ryšį su priimančiąja šalimi ir kilmės šalimi, reikėtų nagrinėti įvairias pilietybės sistemas;
- *mokslinių tyrimų politikoje*. Siekdama geriau koordinuoti Europos veiklą šioje srityje, Komisija pasiūlys Tarybai bendrą mokslinių tyrimų vystymosi labai strategiją. Pirmas šios strategijos etapas – Komisijos išsipareigojimas skatinti, kad kuo daugiau mokslinių tyrimų centrų iš neturtingų šalių dalyvautų 7-ojoje bendrojoje programoje, ir plėsti mokslinių tyrimų veiklą TVT įgyvendinimui labai naudingose srityse (agronomijos, sveikatos, įskaitant dėl skurdo kylančias ir neįgydytas ligas, valstybinių sveikatos sistemų ir reprodukcinės sveikatos, migracijos, atsinaujinančios energijos, vandens ir tvaraus vystymosi moksliniai tyrimai). Šias iniciatyvas reikia remti tikslinėmis pagalbos priemonėmis, kad ten, kur reikalinga, būtų sustiprinti mokslinių tyrimų gebėjimai.

Įgyvendinant tarptautinę TVT darbotvarkę ir siekiant pagalbos veiksmingumo, Taryba skatinama remti vystymosi politikos darną. Ji taip pat prašoma pareikšti nuomonę dėl biodegalų, migracijos ir mokslinių tyrimų galimybių panaudojimo vystymosi srityje politikos gairių.

5. PAGALBA PREKYBAI ĮGYVENDINANT TVT

ES pirmoji iš išsivysčiusių šalių patvirtino pagalbos prekybai strategiją¹⁵. Tai labai svarbus etapas, kuris turėtų sudaryti ES sąlygas pasiekti šioje srityje užsibrėžtus finansinius tikslus ir konkrečiai pritaikyti pagalbos veiksmingumo principus.

ES išsipareigojo iki 2010 m. kasmet bendrai skirti 2 milijardus eurų (vieną milijardą – Bendrija ir vieną – valstybės narės) techninei pagalbai prekybai ir padidinti savo pagalbą kitose srityse (gamybos pajėgumo, infrastruktūrų). Pirmenybė teikiama AKR šalims, atsižvelgiant į ypatingą jų padėtį ir uždavinius, iškeltus ekonominės partnerystės susitarimuose, dėl kurių vyksta derybos su ES: 50 % papildomos techninės pagalbos prekybai bus skirta AKR šalims.

Nežiūrint finansinio aspekto, kitas strategijos ramstis – veiksmingumo principas, ypač pagalbos derinimas su šalimis partnerėmis ir įsisavinimas jose.

Nors ši strategija priimta visai neseniai, iš Komisijos parengtos stebėjimo ataskaitos matyti, kad rezultatai, nors ir nevienareikšmiai, teikia vilčių.

Pagalba prekybai jau tapo Europos Sąjungos vystomojo bendradarbiavimo dalimi. 2006 m. valstybių narių teikiama techninė pagalba prekybai pasiekė 641 milijoną eurų, prie kurios prisidėjo 941 milijonas eurų Bendrijos pagalbos (t. y. beveik 60 % visos sumos). Taigi

---

¹⁵ Europos Vadovų Taryba, dokumentas Nr. 1307/07, 2007 m. spalio 11 d.

Bendrija jau beveik įvykdė įsipareigojimą kasmet skirti 1 milijardą eurų. Norėdamos kartu skirti numatytą milijardą eurų, valstybės narės iki 2010 m. turės padidinti savo techninę pagalbą 56 %. Šis tikslas įgyvendinamas, bet reikės nuolat dėti pastangas.

Bendra ES pagalba prekybai (įskaitant techninę pagalbą prekybai, gamybos pajėgumą ir infrastruktūrą) labai padidėjo ir 2006 m. pasiekė 7,279 milijardus eurų.

Tačiau prognozuojama pagalba kelia nerimą – tik 6 valstybės narės pateikė informaciją apie numatomą didesnę techninę pagalbą prekybai iki 2010 m., ir nė viena iš jų negali patvirtinti, ar galės įgyvendinti 50 % didesnės pagalbos AKR šalims tikslą. Regioninės 10-ojo EPF programos suteiks valstybėms narėms progą patvirtinti savo planus, pateikiant Bendrijos pagalbą papildančios paramos prognozes.

Iš Europos pagalbos prekybai kokybės stebėjimo ataskaitos matyti, kad tvirtai siekiama žengti link pagalbos koordinavimo ir papildomumo. Devynios valstybės narės jau ėmėsi atlikti bendrą prekybos padėties analizę, o septynios iš jų pradėjo bendro programavimo procedūrą. Šešios valstybės narės ir Komisija, kurios kartu skiria 83 % ES pagalbos prekybai, jau pritaikė daugumą Tarybos rekomendacijų¹⁶.

Tarybos prašoma rekomenduoti valstybėms narėms toliau dėti pastangas ir padidinti bendrai skiriamą techninę pagalbą prekybai, kad 2010 m. ji būtų 56 % didesnė nei 2006 m., taip laikantis finansinių įsipareigojimų, ir toliau stengtis užtikrinant Europos pagalbos papildomumą ir kokybę.

Komisija prašo valstybes nares kuo geriau numatyti pagalbą prekybai, ypač AKR šalims, ir kartu su Komisija iki metų pabaigos sudaryti Europos pagalbos prekybai paketus ir įsteigti, kai to pageidauja atitinkami ARK regionai, regioninius ekonominės partnerystės susitarimų ir regioninės integracijos pagalbos fondus.

6. IŠVADA – REIKALINGAS NAUJAS IMPULSAS

Taryba ir Taryboje posėdžiaujančios valstybės narės prašomos paremti visus pirmiau išdėstytus pasiūlymus, kurių tikslas – patvirtinti ir laikytis finansinių įsipareigojimų, iš esmės pakeisti pagalbos valdymo būdą ir pagerinti Europos politikos bei TVT sinergiją taikant vystymosi politikos darnos principą.

Siekiant TVT reikia ne tik didinti pagalbą ir jos veiksmingumą, bet ir įgyvendinti konkrečius veiksmus švietimo, sveikatos, aplinkos, vandens, žemės ūkio, augimo ir infrastruktūrų srityse. Tokią užduotį sau iškėlė TVT Afrikoje aukšto lygio grupė. Toks yra ir „Raginimo veikti“ tikslas. Šios iniciatyvos kilo iš būtinybės sparčiau įgyvendinti TVT; atsižvelgiant į atlikto Europos vystymosi politikos mokslinio tyrimo projekto rezultatus¹⁷, Europos Vadovų Taryba prašoma siūlyti bendros Europos Sąjungos veiklos darbotvarkę. Siekdama šio tikslo Komisija

¹⁶ Veiksmingos pagalbos prekybai strategijos principai daugiausia susiję su šalių poreikių vertinimo mechanizmais, prekybos įtraukimu į vystymosi ir bendradarbiavimo strategiją, atsižvelgimu į tvarumą, programavimo analizę ir bendrą finansavimą.

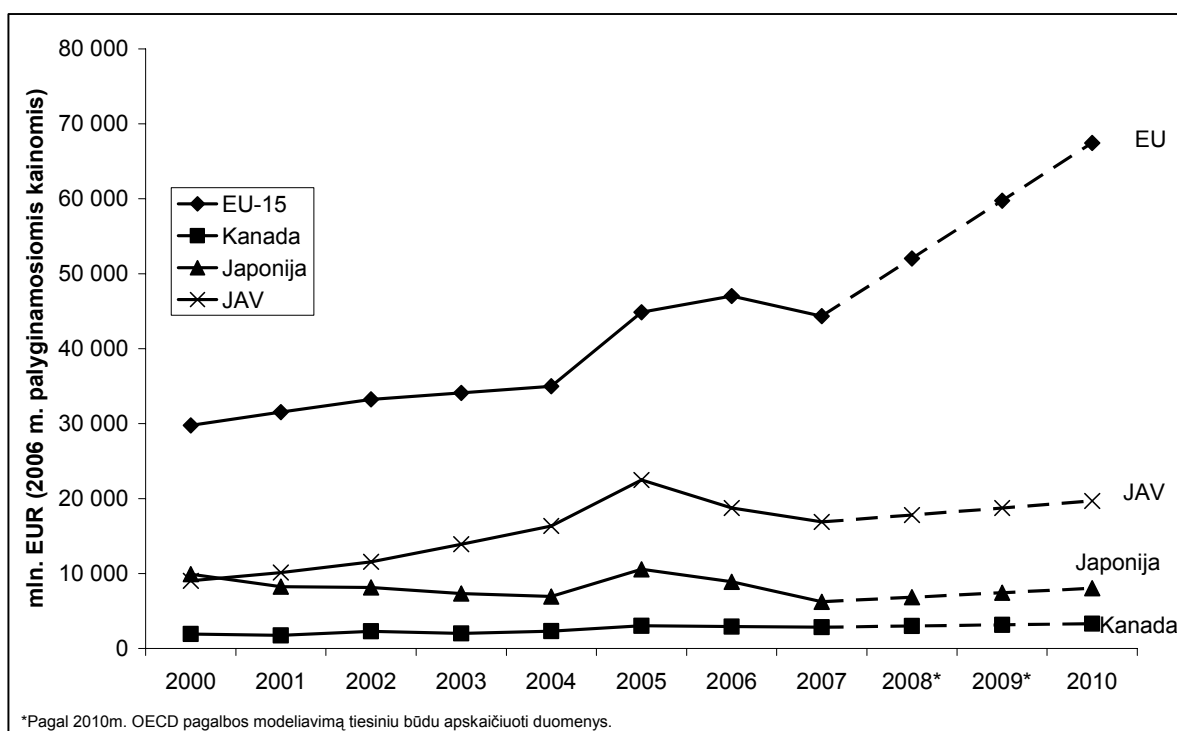
¹⁷ 2006 m. balandžio 11 d. Bendrųjų reikalų ir išorės santykių taryba „palankiai vertina Komisijos pasiūlymą kurti Europos vystymosi klausimų mokslinių tyrimų centrų tinklą ir su susidomėjimu laukia tolesnių šios iniciatyvos įgyvendinimo veiksmų.“

birželio mėn. Europos Vadovų Tarybai žada pateikti pirmąjį dokumentą, kuriame visas dėmesys bus sutelktas į TVT įgyvendinimą.

Šios pastangos labai reikalingos. Tačiau šie pasiūlymai yra ne kas kita, o tik žingsnis jau 2005 m. priimtų įsipareigojimų įgyvendinimo link. Rimtai žiūrėti į TVT įgyvendinimą – tai žiūrėti į ateitį ir nepamiršti dviejų svarbiausių dalykų. Pirmiausia, pasiekti užsibrėžtus tikslus nėra tikslas savaime, nes iki 2015 m. skurdas sumažės tik perpus; antra, prieš 8 metus užsibrėžtus tikslus vis sunkiau įgyvendinti dėl didžiulių naujų problemų: klimato kaitos, demografinio vystymosi, finansų rinkų nestabilumo, mokesčių sistemų, gamtinių išteklių nykimo ir aplinkos niokojimo.

Visa tai turi skatinti Europos Sąjungą dėti dar daugiau pastangų siekiant įgyvendinti finansinius ir politinius tikslus, o kitus pagalbos teikėjus – priimti atsakomybės dalį įgyvendinant vystymosi politiką.

1 diagrama. Bendri pagalbos srautai 2000–2010 m. (mln. EUR, 2006 m. palyginamosiomis kainomis)

Šaltinis: Komisijos skaičiavimas remiantis OECD/ DAC duomenimis.

ES oficiali vystymosi pagalba (OVP) 2004–2007 m. – OVP sąmata 2008–2010 m.

	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %	OVP mln. EUR	OVP BNP %
Austrija	546	0,23	1.266	0,52	1.193	0,47	1.313	0,49	933	0,33	970	0,33	1.552	0,51
Belgija	1.178	0,41	1.580	0,53	1.576	0,50	1.427	0,43	1751	0,50	2191	0,60	2.669	0,70
Bulgarija	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	1	0,00	16	0,06	33	0,10	51	0,14	68	0,17
Kipras	4	0,03	12	0,09	21	0,15	18	0,12	21	0,13	24	0,14	28	0,15
Čekija	87	0,11	109	0,11	128	0,12	131	0,11	134	0,10	144	0,10	155	0,10
Danija	1.639	0,85	1.697	0,81	1.782	0,80	1.872	0,81	1932	0,80	2014	0,80	2.109	0,80
Estija	4	0,04	8	0,07	12	0,09	17	0,12	23	0,14	29	0,15	35	0,16
Suomija	547	0,37	726	0,46	664	0,40	711	0,40	838	0,44	956	0,48	1.067	0,51
Prancūzija	6.820	0,41	8.067	0,47	8.446	0,47	7.261	0,39	8772	0,45	9791	0,48	10.810	0,51
Vokietija	6.064	0,28	8.112	0,36	8.314	0,36	8.961	0,37	10567	0,42	12183	0,46	13.798	0,51
Graikija	258	0,16	309	0,17	338	0,17	366	0,16	603	0,25	839	0,32	1.076	0,39
Vengrija	56	0,07	80	0,10	119	0,13	66	0,07	69	0,07	130	0,13	182	0,17
Airija	489	0,39	578	0,42	814	0,54	869	0,54	913	0,54	1036	0,58	1.139	0,60
Italija	1.982	0,15	4.096	0,29	2.901	0,20	2.870	0,19	5235	0,33	6905	0,42	8.706	0,51
Latvija	7	0,06	8	0,07	10	0,06	12	0,06	13	0,06	16	0,06	20	0,07
Lietuva	8	0,04	12	0,06	18	0,08	30	0,11	37	0,12	49	0,14	67	0,17
Liuksemburgas	190	0,83	206	0,86	232	0,84	266	0,90	299	0,91	326	0,92	358	0,93
Malta	8	0,18	8	0,18	7	0,15	8	0,15	9	0,17	10	0,17	10	0,17
Nyderlandai	3.384	0,73	4.116	0,82	4.344	0,81	4.540	0,81	4754	0,80	5072	0,81	5.245	0,80
Lenkija	95	0,05	165	0,07	239	0,09	260	0,09	340	0,10	517	0,14	679	0,17
Portugalija	830	0,63	303	0,21	315	0,21	294	0,19	495	0,30	697	0,41	898	0,51
Rumunija	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	3	0,00	80	0,07	136	0,12	191	0,15	247	0,17
Slovakija	23	0,07	45	0,12	44	0,10	49	0,09	73	0,12	97	0,15	120	0,17
Slovėnija	25	0,10	29	0,10	35	0,12	40	0,12	54	0,15	61	0,16	69	0,17
Ispanija	1.962	0,24	2.428	0,27	3.039	0,32	4.196	0,41	5422	0,50	6149	0,54	7.218	0,60
Švedija	2.191	0,78	2.706	0,94	3.151	1,02	3.166	0,93	3539	1,00	3709	1,00	3.875	1,00
Jungtinė Karalystė	6.339	0,36	8.666	0,47	9.932	0,51	7.247	0,36	8554	0,44	10006	0,49	12.232	0,56
EU 15 IŠ VISO	34.418	0,35	44.857	0,44	47.040	0,43	45.361	0,40	54605	0,47	62845	0,51	72.752	0,57

EU 10/12 IŠ VISO	316	0,07	479	0,08	637	0,09	726	0,09	942	0,10	1319	0,13	1.681	0,16
EU 25/27 IŠ VISO	34.735	0,33	45.336	0,41	47.676	0,41	46.087	0,38	55547	0,44	64164	0,49	74.432	0,54

EU 25/27 OVP JAV doleriais	43.156	56.344	59.839	63.090
-----------------------------------	--------	--------	--------	--------

Šaltiniai: 2004–2006 m. OECD/DAC duomenys. 2007 m. pagal valstybių narių pranešimus Komisijai arba DAC Komisijos parengti duomenys.

Pilkuose langeliuose – valstybių narių pateikta informacija, baltuose – Komisijos duomenys arba modeliavimas. OVP nurodyta galiojusiomis kainomis.